

Knyaz ASLAN
Baş müəllim

BƏDİİ ƏDƏBİYYATIN TƏBLİĞİNDƏ TÖVSIYƏ BİBLİOQRAFİK VƏ METODİK VƏSAİTLƏR SİSTEMİNİN ROLU

Müxtəlif kitabxanalarda aparılmış sorğulara görə müasir dövrdə bədii əsərlərin mütaliəsi digər elm sahələrinin mütaliəsi ilə müqayisədə birinci yeri tutur. Oxucuların şəxsi estetik təhsilində bədii ədəbiyyatın özünəməxsus mühüm və əvəzəlməz yeri vardır. Bədii kitablar şəxsiyyətin hərtərəfli inkişafının formalaşmasına səmərəli təsir göstərərək, yüksək bəşəri idealların həyata keçirilməsində və mənimsənilməsində iştirak edir, insanın ideya və sosial baxımdan kəməlləşməsinə, əxlaqi və mənəvi cəhətdən yetkinləşməsinə kömək göstərir. O, eyni zamanda əks-təbliğət fəaliyyətində, işğalçılıq və imperializm ideologiyasına qarşı mübarizədə, milli və bəşəri mədəni sərəvətləri saxtalaşdıranların ifşa edilməsində çox böyük rol oynayır.

Bədii ədəbiyyatın oxunuşunun yüksək səviyyəsi və oxucuya təsirinin çoxplanlılığı kitabxana işçilərinin, o cümlədən kütləvi, gənclər və uşaq kitabxanaları əməkdaşlarının qarşısında bir çox peşəkarlıq problemləri qoyur ki, tövsiyə ədəbiyyat bibliografiyası və metodik vəsaitlər sisteminin köməyi olmadan onların həllinə çalışmaq lazımsız yerə xeyli əmək və vaxt itkisinə səbəb ola bilər. Bu gün inamla demək olar ki, Azərbaycan kitabxanaçıları üçün bədii ədəbiyyat üzrə tövsiyə bibliografik vəsaitlərin və metodik vəsaitlərin bütöv sistemi yaradılmışdır. Bu vəsaitlər sistemi Azərbaycan və xarici ölkə ədəbiyyatı klassiklərinin zəngin ədəbi irsini, mütərəqqi ədəbiyyat və incəsənət nümunələrini əhatə edir, bədii əsərlərin dərinlən qavranılmasına, dərk olunmasına və

qiymətləndirilməsinə kömək edən kütləvi ədəbiyyatşünaslıq və sənətşünaslıq işlərini, tənqidi materialları təbliğ edir.

Azərbaycan tövsiyə bibliografiyasının ictimai əhəmiyyəti oxucuların estetik inkişafına təsir göstərmək, onlarda yüksək bədii zövq formalaşdırmaq məqsədi ilə bədii ədəbiyyata dair ən yaxşı nüsrələri təbliğ etməkdən ibarətdir. Bu baxımdan tərbiyə vasitələri sistemində ən önəmli hissələrdən birini bədii ədəbiyyatın tövsiyə bibliografiyası tutur. Estetik tərbiyənin digər halqaları (yaradıcılıq birliklərinin, mədəniyyət müəssisələrinin, radionun, televiziyanın, mətbuatın təbliğatçılıq fəaliyyəti, tədris müəssisələrində estetik tərbiyə üzrə iş və s.) kimi bədii ədəbiyyatın tövsiyə bibliografiyası da milli dövlətçilik ənənələrinin inkişafına və müstəqilliyimizin nailiyyətlərinin qorunmasına və zənginləşməsinə xidmət göstərir.

Bədii ədəbiyyatın tövsiyə bibliografiyasının başlıca cəhəti onun proqramlılığıdır. Bu vəsaitlərin əksəriyyətinin əsasında bədii ədəbiyyata dair məsələlərin müəyyən dairəsi durur ki, onlar oxuculara tövsiyə olunan müvafiq ədəbiyyatın köməyi ilə öyrənilə bilər.

Bədii ədəbiyyatı yenidən mütaliə etməyə başlayanlar üçün tərtib edilmiş bibliografik vəsaitlər hər şeydən əvvəl oxucuların diqqətini incəsənətlə tanışlığın xüsusi sahələrinə yönəldir. Məsələn, "Bədii ədəbiyyata dair kitablar", "Bədii ədəbiyyata dair nə oxumalı?", "Bədii ədəbiyyat – hamı üçün" və s. Bu, universal vəsaitlərə də aiddir. Belə ki, universal bibliografik vəsaitlərdə incəsənət digər bilik sahələri ilə eyni cərgədə durur. Məsələn, "Zaman və sənət" vəsaitində verilmiş "İncəsənət aləminə gedən yol" adlı tövsiyə siyahısı gənc oxucuların diqqətini dərhal cəlb edir və onların şəxsi təhsili üçün xüsusi maraq doğurur. Hər şeydən əvvəl oxucunun ümumi şəxsi təhsil hazırlığı səviyyəsinə uyğun gələn bu cür vəsaitlərdə eyni yanaşma tərzini özünü göstərir: Oxucu mənəvi mədəniyyətin xüsusi sahəsi kimi incəsənətlə və incəsənətin daxili quruluşu ilə – onun əsas növləri, janrları və şəkilləri ilə tanış edilir. Bu zaman işin əsas məzmununu və məqsədi ondan ibarət olur ki, oxucu incəsənətin nə olduğunu və hansı tərkib hissələrinə bölündüyünü başa düşə bilsin. Şəxsiyyətin bədii tərbiyəsində ilk şəxsi təhsil proqramı olan bu üsul predmet-struktur proqramı adlanır.

Şəxsiyyətin bədii tərbiyəsində kömək göstərən vəsaitlər sistemində ikinci halqanı tarixi-bədii prinsip əsasında yaradılmış vəsaitlər təşkil edir. Təcrübə bunu bir daha sübuta yetirir. M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanasının, C.Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanasının gənclərin estetik şəxsi

təhsilinə kömək məqsədi ilə hazırlayıb nəşr etdirdikləri vəsaitlər məhz bu prinsipə əsaslanır. Burada ümumidən (incəsənət bütövlükdə) xüsusiyyətləri (incəsənətin ayrı-ayrı növləri) keçid həmin xüsusiyyətin tarixən təbii inkişaf prosesinə uyğun şəkildə izlənilir. Bu halqa üçün xarakterik olan cəhət budur ki, istənilən halda incəsənətə tarixi yanaşma həlledici rol oynayır. O, bir qədər geniş və seçimli də ola bilər, təfərrüatı ilə göstərilə bilər, ayrı-ayrı ölkələr, mərhələlər, bədii təmayüllər, janrlar, müəlliflər üzrə ayrılaraq da bilər. Təfərrüatların dəqiqliyi ilə verilməsi ondan asılıdır ki, oxucu incəsənəti tarixilik baxımından ilk dəfə mənimsəyirmi, yaxud artıq bunun üçün ilkin əsaslar varmı? Bununla belə, məzmun və məqsəd olduğu kimi qalır: ikinci halqanın şəxsi təhsil proqramı tarixilik prinsipi əsasında qurulur və tarixi-bədii proqram kimi səciyyələndirilə bilər.

Vəsaitlər sisteminin üçüncü halqası oxucunun şəxsi və ümumbəşəri təcrübənin nəzəri ümumiləşdirilməsi səviyyəsinə yüksəldilməsi məqsədi daşıyır. Burada inkişafın sıçrayışı, yüksəlişi onda özünü göstərir ki, konkret tarixi bilik əsasında oxucu varlığın ümumi qanunauyğunluqlarını və incəsənətin ictimai fəaliyyətini dərk etmək imkanı qazanır. Məsələn, "Kitablar haqqında kitab" tipli vəsaitlər oxucunun bu mərhələdəki informasiya tələbatını ödəyir, ona incəsənətin ümumi problemlərindən hər birini müasir elmi səviyyədə dərk etməyə və bu mövzunu bütün aktual elmi biliklərlə əlaqələndirməyə kömək göstərir. Bu, nəzəri və ya fəlsəfi-estetik proqram adlanır.

Azərbaycanda bədii ədəbiyyat, ədəbi tənqid və ədəbiyyatşünaslıq üzrə əsasən iki növ bibliografik göstərici tərtib və nəşr edilmişdir: 1) mövzu göstəriciləri; 2) şəxsi göstəricilər. Bu məsuliyyətli işlə M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanası, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanası, həmçinin bir çox tanınmış mütəxəssislər ardıcıl məşğul olmuşlar.

Azərbaycan ədəbiyyatı bibliografiyasının tarixində ilk mövzu bibliografik göstəricisi Həbib Babayevin 1959-cu ildə nəşr etdirdiyi "Azərbaycan ədəbi əlaqələri" vəsaitidir. Göstəricidə Azərbaycan ədəbiyyatının Sovet İttifaqı və dünya xalqları ədəbiyyatı ilə əlaqəsinə dair 1920-1959-cu illərdə çap edilmiş 974 mənbənin təsviri verilmişdir. Azərbaycan dilindəki materialların bibliografik təsvirinin rus dilində də verilməsi göstəricinin istər oxucu dairəsini, istərsə də istifadə imkanlarını xeyli genişləndirir (3).

Tanınmış kitabxanaşünas alim Rasim Kazımov "Azərbayanda bədii ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslığın bibliografyası (1920-1965)" adlı namizodlik dissertasiyasında həmin göstəricini geniş təhlil edərək yazır: "Göstərici, ümumiyyətlə, elmi və bibliografik nöqteyi-nəzərdən yüksək səviyyədədir. Materialların məntiqi ardıcılıqla düzülüşü, bütün mənbə və məxəzlərin dəqiq təsviri, sərəlvhələlə verilən qısa və məzmunlu izahatlar, bölmələrarası və əsərin sonundakı yardımçı göstəricilər bibliografiyadan somərəli istifadə etmək üçün imkan verir" (5, s. 200-206).

H.Babayev bu istiqamətdə fəaliyyətini davam etdirərək 1959-1973-cü illərdə Azərbaycan ədəbiyyatının sovet və dünya ədəbiyyatı ilə əlaqələrinə dair çapdan çıxmış 2436 əsərin və məqalənin bibliografik təsvirini əks etdirən yeni göstərici hazırlamış və onu 1979-cu ildə "Azərbaycan ədəbiyyatının beynəlmiləl əlaqələri" adı ilə nəşr etdirmişdir. Burada Azərbaycan ədəbiyyatının 22 SSRİ, 36 xarici ölkə ədəbiyyatı ilə əlaqəsini göstərən materiallar verilmişdir (4).

70-ci illərdə işıq üzü görmüş mövzu göstəricilərindən biri də "Azərbaycan sovet ədəbiyyatşünaslığı" vəsaitidir. M.Fərzəliyevin tərtib etdiyi həmin bibliografik vəsait 1920-1930-cu illərdə Əmin Abid, Vəli Xulufu, Əli Nazim, Mustafa Quliyev, Salman Mümtaz, Bəkir Çobanzadə və başqaları kimi görkəmli ədəbiyyat nəzəriyyəçilərinin folklor, qədim və orta əsrlər ədəbiyyatı, XIX-XX əsrlər ədəbiyyatı, ədəbi tənqid və publisistika, SSRİ və xarici ölkə xalqlarının ədəbiyyatı haqqında yazdıqları qiymətli tədqiqat əsərlərinin bibliografiyasını əhatə edir (1).

1983-cü ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu "Azərbaycan sovet ədəbiyyatşünaslığı" adlı bibliografik göstərici hazırlayıb nəşr etdirir. 1920-1975-ci illəri əhatə edən bu sanballı göstəricidə Azərbaycan dilində çapdan çıxmış yüzlərlə monoqrafiya, kitab, kitabça, minlərlə qəzet və jurnal məqalələri öz bibliografik əksini tapmışdır (2).

Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı elminin inkişafını öyrənmək baxımından əvəzsiz əhəmiyyəti olan həmin göstərici bu gün də tədqiqatçıların masaüstü kitabı kimi öz dəyərini saxlamaqdadır.

F.Köçərli adına Azərbaycan Dövlət Uşaq Kitabxanasının son illərdə hazırlayıb nəşr etdirdiyi iki tövsiyə ədəbiyyat göstəricisi haqqında qıscaca məlumat vermək də yerinə düşər.

1992-ci ildə buraxılmış birinci göstərici "Uşaq ədəbiyyatı bibliografyası" adlanır. Vəsaitin tərtibçisi Zahirə Dadaşova, redaktoru Knyaz Aslandır. Göstərici 1985-1990-cı illərdə Azərbaycan

dilində uşaqlar üçün çapdan çıxmış müxtəlif məzmunlu kitabları əhatə edir. Üç hissədən ibarət olan göstəricinin hər bölməsi bir yaş qrupunun maraqlarını nəzərdə tutur. Göstəricidə üstünlüyü bədii ədəbiyyat təşkil etdiyinə görə əsərlər üç qrupa (şifahi xalq ədəbiyyatı; poeziya; nəsr əsərləri) ayrılmış, hər qrupa tövsiyə edilən ədəbiyyat əlifba sırası ilə düzülmüşdür. Bu vəsait bədii ədəbiyyatın təbliği baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir (8).

İkinci vəsait isə "Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı" tövsiyə ədəbiyyat göstəricisidir və 1969-1990-cı illərdə Azərbaycan dilində nəşr edilmiş şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrini, poeziya kitablarını və nəsr əsərlərini əhatə edir. Göstərici üç hissədən ibarətdir:

1) Məktəbəqədər yaşlı uşaqlar və I-IV sinif şagirdləri üçün ədəbiyyat;

2) 2) VI sinif şagirdləri üçün ədəbiyyat;

3) VII-IX sinif şagirdləri üçün ədəbiyyat.

Kitabxanaçılar, orta məktəb müəllimləri, tərbiyəçilər, həmçinin digər oxucular üçün nəzərdə tutulmuş bu vəsait uşaqların mütaliəsini düzgün istiqamətləndirməyə kömək göstərir.

Oxucular arasında bədii ədəbiyyatın təbliğində şəxsi bibliografik göstəricilər də mühüm rol oynayır. "Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri" seriyası ilə işıq üzü görən bu vəsaitlər məşhur şairlərin, yazıçıların, tənqidçilərin, ədəbiyyatşünasların, dilçilərin və başqalarının həyat və yaradıcılıq yolunu hərtərəfli izləməyə imkan verir. Bu baxımdan "Məmməd Arif Dadaşzadə" (1965), "Feyzulla Qasımzadə" (1968), "Həmid Araslı" (1970), "Məmməd Şirəliyev" (1969), "Əbdüləziz Dəmirçizadə" (1970), "Məmməd Cəfər Cəfərov" (1973), "Səməd Vurğun" (1965), "Mir Cəlal" (1968), "Məmməd Səid Ordubadi" (1975), "Nəriman Nərimanov" (1975), "Məmməd Rahim" (1980), "Xalq yazıçısı Süleyman Rəhimov" (1980), "Mirzə Fətəli Axundov" (1982), "Üzeyir Hacıbəyov" (1985), "Abbas Zamanov" (1997), "Kamal Talıbzadə" (2000) və digər şəxsi bibliografik göstəricilərin böyük əhəmiyyəti vardır.

Respublikamızda bədii ədəbiyyatın mövzu bibliografiyası sahəsində də müəyyən təcrübə qazanılmışdır. Doğrudur, sovet dövründə bu növ vəsaitlər əsasən sosializm ideyalarının təntənəsinə həsr olunur və oxucuları məhz həmin mövzulara istiqamətləndirirdi. Bu göstəricilərə misal olaraq "26 Bakı komissarı bədii ədəbiyyatda" (1964), "Azərbaycan sovet ədəbiyyatında kolxoz kondi" (1968), "Bədii ədəbiyyatda neftçi surəti" (1958), "Azərbaycan sovet

poeziyasında Lenin obrazı" (1965) və digər vəsaitləri göstərmək olar. Bununla birlikdə "Böyük Vətən müharibəsi günlərində Azərbaycan ədəbiyyatı" (1946), "Azərbaycan ədəbiyyatı bibliografiyası" (1954), "Naxçıvan yazıçıları" (1974), "Bakı bədii ədəbiyyatda" (1974) kimi mövzu göstəriciləri xeyli maraq kəsb edir.

Beləliklə, həm mövzu, həm də şəxsi bibliografik göstəricilər oxucuların bədii ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslığın müxtəlif istiqamətləri haqqında ətraflı məlumat almaşına imkan yaratmaqla yanaşı, həm də kamil insan kimi yetkinləşməsinə mühüm təsir göstərir. Ona görə də kitabxanaçılar oxucularla fərdi və kütləvi iş apararkən tövsiyə bibliografik vəsaitlərinə tez-tez müraciət etməli, onların müəyyən mövzuya dair sorğularını və tələblərini ödəyərək bibliografiyanın yardımından bəhrələnməlidirlər.

Oxucular arasında bədii ədəbiyyatın təbliğində metodik mərkəz funksiyasını daşıyan kitabxanaların müntəzəm olaraq hazırlayıb ayrı-ayrı kitabxanalara göndərdikləri metodik vəsaitlər də çox böyük əhəmiyyətə malikdir.

Məsələn, M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanasının elmi-metodik kitabxanaşünaslıq şöbəsi kitabxanalara metodik köməkliyi yaxşılaşdırmaq məqsədi ilə 1960-cı ildən "Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi" adı ilə vəsait nəşr etməyə başlamışdı. 1970-ci ilin oktyabr ayından həmin vəsait "Kitabxana işçisinə kömək" adı ilə müntəzəm olaraq rüblük nəşr edilirdi. Lakin müəyyən səbəblərə görə 1975-ci ilin oktyabr ayından həmin məcmuənin nəşri dayandırıldı. Respublikamızın ayrı-ayrı rayonlarında fəaliyyət göstərən kitabxana işçiləri isə saysız-hesabsız məktublar yazaraq həmin vəsaitin nəşrini davam etdirməyi tələb edirdilər. Nəhayət, 1991-ci ildən "Kitabxana işçisinə kömək" məcmuəsinin nəşri bərpa edildi və təəssüf ki, sonra yenidən dayandırıldı. Halbuki bu vəsait kitabxanalarda bədii ədəbiyyatın düzgün təbliği istiqamətində kitabxanaçılara çox səmərəli tövsiyələr verirdi.

Bunu sübuta yetirmək üçün məcmuənin 1991-ci ildə buraxılmış nömrəsini vərəqləmək kifayətdir. Burada digər sahələrə dair yazılarla birlikdə "Nazim Hikmətin anadan olmasının 90 illiyi", "M.S.Ordubadinin anadan olmasının 120 illiyi", "Molla Pənah Vaqifin anadan olmasının 275 illiyi", "Məmməd Rahimin anadan olmasının 85 illiyi", "M.F.Axundovun anadan olmasının 180 illiyi", "Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 160 illiyi", "Hüseyn Cavidin anadan olmasının 110 illiyi" adlı yığcam materiallar dərc olunmuş, bu görkəmli şair və yazıçıların əsərlərinin kitabxanalarda

öyanı və şifahi üsullarla təbliği üçün dəyərli tövsiyələr verilmiş, həmçinin hər bir ədib üçün ayrıca tövsiyə ədəbiyyat siyahısı tərtib edilmişdir. Bundan başqa, məcmuənin sonunda kitabxanaçılar üçün nəzərdə tutulmuş "1992-ci ildə qeyd olunacaq əlamətdar və tarixi günlər" siyahısında Azərbaycan və dünya ədəbiyyat və incəsənətinin bir sıra görkəmli xadimlərinin ad günləri ardıcıl şəkildə göstərilmişdir ki, bu da müəyyən kütləvi tədbirlərin övvəlcədən planlaşdırılmasına imkan yaradır.

Eyni zamanda, M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanasının çap ədib kitabxanalara göndərdiyi "Mirzə Şəfi Vazehin ədəbi irsinin kitabxanalarda təbliği" (1994), "Cəlil Məmmədquluzadənin ədəbi irsinin kitabxanalarda təbliği" (1994), "Füzuli – 500" (1994), "Səttar Böhlulzadə", "Bəstəkar Asəf Zeynallı" və s. kimi metodik-bibliografik tövsiyələr də bədii ədəbiyyatın və incəsənət əsərlərinin yayılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Həmin istiqamətdə C.Cabbarlı adına Respublika Dövlət Gənclər Kitabxanası da bir sıra uğurlu addımlar atmış, hərbi vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış bədii əsərləri təbliğ etmək məqsədi ilə "Gənclər, Vətən sizi çağırır", ədəbiyyatşünas alim Abbas Zamanovun 95 illiyi münasibəti ilə "Yaddaşlara köçən insan", müxtəlif səpkili kütləvi tədbirlər keçirmək üçün "Sözlə və işlə tərbiyə etməli" və s. kimi metodik vəsaitlər hazırlayıb çap etdirmişdir. Məsələn, 1993-cü ildə nəşr olunmuş "Sözlə və işlə tərbiyə etməli" vəsaitində kitabxanalarda yaradılan gənclər klublarının və maraq üzrə birliklərin bədii ədəbiyyatı və incəsənəti dair əsərləri təbliğ etmək sahəsindəki iş təcrübələri ümumi-əşdirilmiş, həmçinin Respublika Gənclər Kitabxanasında təşkil edilmiş oxucular konfransı, disputlar, ədəbi-bədii gecələr, sual-cavab məclisləri, musiqili-ədəbi məclislər haqqında ətraflı məlumat verilmişdir (7).

F.Köçərli adına Azərbaycan Dövlət Uşaq Kitabxanasının nəşr etdirdiyi "Höyatın gözəllik çiçəyi" (Uşaqların estetik tərbiyəsi ilə əlaqədar Bakı şəhərindəki uşaq kitabxanalarının iş təcrübəsindən) (1987), "Səməni, saxla məni" (1989), "Gəl, gəl, a yaz günləri" (1991), "İlin əziz günləri" (1992), "Hikmət xəzinəsi" (N.Göncəvinin anadan olmasının 850 illiyi münasibəti ilə) (1991), "1993-cü il üçün əlamətdar və tarixi günlər təqvimi" (1992), "Mənəvi irsimizdən" (1993) və s. kimi metodik-bibliografik tövsiyələr də maraq doğurur.

Qeyd edək ki, həmin vəsaitlərin bir çoxunun redaktoru bu sətirlərin müəllifidir.

Göründüyü kimi, istər tövsiyə biblioqrafik, istərsə də metodik-biblioqrafik vəsaitlər kitabxanalarda bədii ədəbiyyatın və incəsənətə dair əsərlərin məqsədyönlü təbliğində çox böyük rol oynayır. Təəssüf ki, son zamanlar metodik mərkəzlərin maliyyə böhranı ucubatından bu lazımlı vəsaitlər ya çox az-az hallarda cüzi nüsxələrlə çap olunur, ya da əlyazması şəklində qovluqlarda saxlanılır. Fikrimizcə, Mədəniyyət Nazirliyi bu vacib məsələyə diqqət yetirməli, metodik mərkəzlərin əvvəlki fəallığının bərpası üçün əməli işlər görməli, vəsaitlərin nəşrinə şərait yaratmalı, maliyyə dəstəyi verməlidir. Unutmaq olmaz ki, gənc nəslin kamil şəxsiyyət kimi formalaşması həm də həmin vəzifələrin həllindən asılıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. *Azərbaycan sovet ədəbiyyatşünaslığı (1920-1930): Biblioqrafik göstərici.* – B.: Azərənər, 1972, – 50 s.
2. *Azərbaycan sovet ədəbiyyatşünaslığı (1920-1975): Biblioqrafik göstərici.* – B.: Elm, 1983 – 942 s.
3. *Babayev H. Azərbaycan ədəbi əlaqələri (1920-1959): Biblioqrafii göstərici.* – B.: Azərb.EA nəşri, 1959.- 112 s.
4. *Babayev H. Azərbaycan ədəbiyyatının beynəlmiləl əlaqələri (1920-1978): Biblioqrafik göstərici.* – B.: Elm, 1979. – 636 s.
5. *Kazimov R. Azərbaycan ədəbi ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslıq biblioqrafiyası (1920-1965). Pedaqoji elmlər namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya.* 1971, s.115.
6. *Kitabxana işçisinə kömək. Metodik vəsait.* B., M.F.Axundov adına ADK, 1991,- 132 s.
7. *Qasimov A. Sözlə və işlə tədbir etməli.* – B.: C.Cabbarlı adına RGK, 1993, – 122 s.
8. *Uşaq ədəbiyyatı biblioqrafiyası (1985-1980).* B.: F.Köçərli adına ADUK, 1992, – 36 s.

Роль системы рекомендательно-библиографических и методических пособий в пропаганде художественной литературы

Резюме

Стремление охватить рекомендательно-библиографических и методических пособий по художественной литературе самые различные круги читателей, характерное для нашего времени, выдвинуло в качестве одной из основных проблем создание системы рекомендательных и методических пособий искусствоведческой тематики. Ее ядро составляют общие указатели по искусству в целом или по отдельным его видам, а также по художественной литературе.

Они предназначены в помощь самообразованию читателей разного уровня эстетической подготовки (начального, среднего, высшего) и образуют как бы расширяющиеся концентрические программы с соответствующим отбором литературы, что обеспечивает читателям при переходе с одной ступени эстетического развития на другую необходимую преемственность в самообразовательной работе.

Особое значение этих изданий в том, что они в сущности определяют содержание. А отчасти и методику работы по направлению чтением в области художественной литературы в массовых библиотеках Азербайджана.